

Územní spory v regionu východní Asie

Markéta Heczková*

Abstract: *The dissertation thesis examines the problem of territorial disputes in East Asia concerning mainly countries such as China, North and South Korea and Japan. The East-Asia region is fast economically growing and has increasing impact in international relations and therefore is vital to study their relations and coherently territorial disputes. The resolutions of territorial disputes will be examined in connection with approaches of state's home and foreign politics, historical development in relation between states in the region, their current position in international relations and the situation in state's economy.*

Key words: *territorial disputes, East Asia, China, North Korea, South Korea, Japan, international relations, home politics, foreign politics*

1. Představení tématu

Východní Asie je velmi dynamický region, jehož ekonomika je ve světovém srovnání stále silnější. V souvislosti s dizertační prací se regionem východní Asie rozumí státy: Velká Čína,²⁶ Japonsko, Korejská lidově demokratická republika a Korejská republika. V dizertační práci bude zmiňováno také Rusko, ale jen omezeně, v souvislosti s územními spory s výše zmiňovanými státy, Ruská federace tak nebude předmětem výzkumu dizertační práce. Státy východní Asie byly pro výzkum dizertační práce vymezeny ve výše zmíněné podobě proto, že to jsou jedni z nejvýznamnějších ekonomických i kulturních aktérů východní Asie a jejich vztahy jsou velmi provázané. Největší podíl ekonomiky tvoří podíl čínský, nicméně ani státy jako Jižní Korea nebo Japonsko nelze stavět do pozadí, i přesto, že kdysi velmi pokroková japonská ekonomika není v současnosti tolik výkonná, ve srovnání s rychle rostoucí čínskou.

Region východní Asie je pro vývoj mezinárodních vztahů velmi významný, státy jsou svými politickými rozhodnutími bezpochyby schopny ovlivňovat

mezinárodní dění. Čína a Japonsko disponují především svou ekonomickou silou a silným postavením v mezinárodních vztazích, Čína je stálým členem Rady bezpečnosti OSN (RB OSN) a má tak právo veta vůči veškerým jejím rozhodnutím. To úzce souvisí s politickým významem těchto států nejen ve východní Asii, který je velmi silný. Nezanedbatelný je také jejich obecný kulturní vliv v celém regionu. Dá se říci, že Čína a Japonsko jsou „lídři“ daného regionu, především první jmenovaný stát se stává stále významnějším na regionální i celosvětové úrovni. Severní Korea také není nevýrazným státem v mezinárodní politice a to především v současnosti, kdy hrozí jaderným útokem a podniká mnoho provokativních kroků proti světu, především proti USA, i svému sousedovi Jižní Koreji. Avšak hospodářství Severní Koreje za ostatními zmiňovanými státy východní Asie včetně Jižní Koreje výrazně zaostává. I přesto jsou však v zemi vynakládány vysoké výdaje na zbrojení. Stát je kvůli panujícímu režimu značně uzavřený vůči ostatnímu světu a jeho kulturní vliv v regionu tedy není patrný. Jižní Korea je naopak velmi vyspělý stát patřící mezi asijské tygry, disponující silnou ekonomikou a vysokým HDP. Ovšem doposud nemá se Severní Koreou uzavřenou žádnou mírovou smlouvu a její

²⁶ Tzv. Velká Čína (Greater China) zahrnuje "pevninskou" Čínu (Čínskou lidovou republiku), Čínskou republiku (Taiwan), Hongkong a Macao.

hranice s ní je tak velmi nestálá a značně militarizovaná.

Výše zmíněné skutečnosti ovlivňují mezinárodní politickou situaci a mezinárodní vztahy. Region východní Asie je tedy bezpochyby z hlediska ekonomické i politické stability celého regionu i světa velmi důležitý a dynamicky se vyvíjí, přesto však mezi jednotlivými zeměmi přetrvávají problémy ve vzájemných vztazích, které dosud nejsou vyřešené a jejichž kořeny mnohdy sahají až do období neprodleně po 2. světové válce a dále. Dizertační práce komplexně zahrne územní spory států východní Asie, z nichž mnoho je nedořešených a na jejich základě vyzkoumá, jak jsou tyto spory a postoje k nim ovlivňovány politikou jednotlivých států, historickým vývojem vztahů a v neposlední řadě současným postavením států v mezinárodních vztazích. Dále bude zkoumáno, jak územní spory ovlivňují postoje výše zmiňovaných států východní Asie a rozhodování v mezinárodním prostředí. Přínos práce spočívá v komplexnosti zkoumané problematiky s přihlédnutím k současnému vývoji v oblasti mezinárodní politiky a k aktuálním problémům, s nimiž se region východní Asie momentálně potýká.

Územní spory východní Asie jsou často chápány jako místní, popřípadě regionální, a tudíž ne v celosvětovém významu. Nicméně existují zde spory, které mohou nabýt mezinárodního charakteru a zapojit do jejich řešení více světových aktérů než pouze státy východní Asie, kterých se územní spory přímo týkají. Takovým příkladem jsou například ostrovy v Jihočínském moři známé jako Senkaku či Tao-jü-tchaj. V dizertační práci budou zkoumány územní spory, která v současnosti stále nejsou dořešené, mají tedy jakýsi otevřený charakter a jsou stále aktuální. Obecně se region potýká s mnoha územními a pohraničními spory, které by nebylo možno v rámci běžného

rozsahu dizertační práce pojmout. V rámci dizertační práce dojde k propojení dosud popsaných skutečností a vlastního výzkumu a územní spory regionu východní Asie v rozsahu uvedeném výše tak bude popsán jako celek. Územní spory budou analyzovány v kontextu jak historickém, tak současném, s přihlédnutím k dalším faktorům ovlivňujícím jejich řešení, což není v dosavadním výzkumu tématu dosud běžné.

2. Stanovení cílů dizertace

Územní spory v regionu východní Asie jsou ovlivněny mnoha faktory a jejich řešení závisí na velkém množství různých aspektů, jako jsou vnitřní a zahraniční politika země a jejich hlavní cíle a priority, angažování se států na mezinárodním poli, příkladem může být členství v mezinárodních organizacích, jejich zájmu v ostatních státech a podobně. Při řešení sporů v praxi platí, že principy jak vnitřní, tak především zahraniční politiky daného státu ovlivňují řešení pohraničních sporů spojené s územím daného státu, státy tedy většinou sledují především své vlastní zájmy, aniž by braly ohled na všeobecné zájmy. Co se týče stálých členských států RB OSN, i jejich rozhodování je mnohdy ovlivňováno vlastními zájmy. Řešení sporů na mezinárodní úrovni může být pro některé státy výhodné a pro jiné právě naopak, přičemž záleží na jejich postavení v zahraniční politice a jejich zahraničních vztazích, většinou však státy dávají přednost řešení sporů na bilaterální úrovni. Z těchto závěrů vychází následující hypotéza.

Hypotéza: Principy vnitřní a zahraniční politiky jednotlivých států ovlivňují jejich způsob řešení územních sporů tak, že při řešení sporů postupují na základě hlavních principů své politiky. Bilaterální řešení sporů přímo mezi jednotlivými dotčenými státy je upřednostňováno před řešením multilaterálním, tedy mnohostranným, a

navíc i rozhodování v orgánech mezinárodních organizací (jako je RB OSN) může být ovlivněno současnou situací při řešení územních sporů daného státu.

Hlavními úkoly dizertační práce tak bude na základě výše zmíněné hypotézy zjistit odpovědi na následující výzkumné otázky:

- Jak vnitřní a zahraniční politika ovlivňuje postup států v řešení zahraničních sporů a do jaké míry ovlivňuje jejich postoje při řešení územních sporů?
- Z jakého důvodu preferují státy řešení svých sporů na bilaterální úrovni a již daleko méně na úrovni mezinárodních organizací jako OSN?
- Jak ovlivňují spory v regionu rozhodování v rámci stálých členských států RB OSN?

Cílem dizertační práce je tak stanovit faktory, které ovlivňují řešení územních sporů jednotlivých států, a jakmile budou nalezeny, dále vyzkoumat, do jaké míry tyto faktory ovlivňují postoje v souvislosti s řešením územních sporů. Následně bude zkoumána otázka řešení sporů na bilaterální nebo multilaterální úrovni, cílem je zjistit důvody preference států řešení sporů na bilaterální úrovni. Nakonec je nutné vyzkoumat míru vlivu již existujících územních sporů na postoje, názory a rozhodování států v mezinárodních vztazích.

3. Teoretický a metodologický rámec práce

Teoretický rámec práce vychází z několika myšlenek již existujících publikací týkající teorií řešení konfliktů. Tradiční přístupy k řešení konfliktů již nejsou v 21. století vždy odpovídající, a proto vznikly moderní přístupy, které jsou zaměřeny mimo jiné i na diplomatická jednání, a vyjednávání a mediace obecně mají tak ještě vyšší význam při řešení konfliktů, než v minulosti (Bercovitch a Jackson 2009: 8).

Na základě této teorie bude zkoumáno řešení existujících územních sporů ve východní Asii. Existuje několik modelů, jak domácí politické instituce ovlivňují mezinárodně politická rozhodnutí daného státu (Huth a Allee 2002: 55). Tyto modely budou východisky pro zkoumání principů vnitřní a zahraniční politiky zkoumaných zemí v dizertační práci. Tuto myšlenku potvrzuje i Wiegand (2011: 20), který doplňuje, že strategie v teritoriálních sporech kromě domácí politiky ovlivňuje také typ režimu, který v zemi panuje. Ve dvou ze zkoumaných zemí, Čínské lidové republiky a Korejské lidové demokratické republiky, panuje nedemokratický režim, a tudíž bude i tato myšlenka při zkoumání řešení sporů ověřována.

Vedle teoretických poznatků a tvrzení z odborné literatury především v oblasti přístupu k územním sporům obecně ve světě a konkrétně v regionu bude postoj k řešení územních sporů také částečně chápán dle klasické teorie realismu podle Morgenthaua – tato realistická teorie mimo jiné vysvětluje, že bipolarita států v mezinárodních vztazích je chápána jako nejstabilnější. Pokud tedy budou státy řešit územní spor na bilaterální úrovni, mělo by to pro ně být nejvhodnější. Kdežto multipolarita, v případě problematiky dizertační práce chápána jako větší množství států participujících při řešení územních sporů jen některých z nich, je chápána jako nevyrovnaná a aktéři v tomto případě nejsou na stejné úrovni. Také na základě tohoto tvrzení předpokládám, že státy budou volit řešení sporů na bilaterální úrovni.

Výzkum bude prováděn především kvalitativními metodami, v jejichž rámci budou zkoumány jak primární, tak sekundární zdroje, a také metodami kvantitativními. Pro přehlednění práce byl sestaven jednoduchý diagram základních proměnných zobrazený na obrázku 1 níže. Způsob řešení sporů

ovlivňují historické události formující vývoj vztahů mezi státy navzájem, dále hlavní principy vnitřní a zahraniční politiky států, a v neposlední řadě postavení a význam států v mezinárodních vztazích. Způsob, jak státy spory mezi sebou řeší a k jakým mezi nimi dochází interakcím, formuje kvalitu bilaterálních a multilaterálních vztahů mezi státy, a to nejen v regionu východní Asie. Na kvalitu vztahů mezi státy mají do jisté míry vliv i mezinárodní a nadnárodní organizace, které je mohou svými rozhodnutími ovlivňovat. Takto nastíněný vztah uvedených proměnných bude v rámci dizertační práce ověřován.

V rámci výzkumu bude použita také komparativní analýza (komparativní metoda), která bude především sloužit k porovnání jednání vlád jednotlivých států a jejich jednání v řešení svých územních sporů.

4. Rozbor plánovaných kapitol

Vzájemné vztahy v regionu východní Asie do jisté míry ovlivňují historické události a vztahy států v minulosti, které mnohdy formují i dosavadní postoje států vůči jejich sousedům. V neposlední řadě se tak budu věnovat historii a současnosti jejich vzájemných vztahů, aby mohly být jednotlivé územní spory přehledně zanalyzovány jak v kontextu současnosti, tak z pohledu historického vývoje zemí a jejich vzájemných vztahů. K správnému porozumění postojů některých států východní Asie je proto nutné znát základní historické události, které je vzájemně ovlivnily. Aby mohl být vytvořen dostatečný teoretický rámec pro samotné zkoumání, je důležité podat základní informace o státech a jejich ekonomické situaci, ty dále zasadit do kontextu světové ekonomiky. Stejně tak je pro pozdější zkoumání nutné nastínit postoje také vnitřní a zahraniční politiky států a jejich postavení v mezinárodních vztazích. V dizertační práci se tak budu věnovat

popisu jednotlivých zemí právě z pohledu jejich ekonomického vývoje a momentální situace, a také budu zkoumat jejich postavení v mezinárodních vztazích.

První tři kapitoly slouží k přípravě teoretického podkladu k samotnému zkoumání, čehož je dosaženo použitím metod deskripce a analýzy. První kapitola „Přístupy k problematice územních sporů“ zabývající se přístupy k řešení územních sporů obecně ve světě a ve vybraném regionu východní Asie zkoumá jednotlivé existující teoretické přístupy k této problematice, nejdříve z obecného pohledu, později se zaměřuje na teorii řešení sporů v regionu. Na základě vybraného či nově zformulovaného teoretického rámce bude dále prováděna analýza jednotlivých sporů.

Druhá kapitola „Historický vývoj vztahů mezi státy v regionu východní Asie“ popisuje historii vzájemných vztahů mezi zeměmi východní Asie, přičemž se zabývá především skutečnostmi, které se mohou podílet i na formování vztahů v současnosti a na postoji jednotlivých států vůči jiným státům, které hrají důležitou roli i dnes. Historické události také mohou formovat směřování politiky jednotlivých států, jak ve vztahu k vnitřním záležitostem, tak k zahraničí. Z tohoto důvodu je nutné nastínit historický vývoj, který poslouží k lepšímu pochopení směřování států v minulosti i dnes.

Následující kapitola „Státy východní Asie v současnosti“ stručně popisuje státy východní Asie dnes, přičemž analyzuje jejich ekonomickou situaci, postavení v mezinárodních vztazích a zabývá se také vnitřní a zahraniční politikou států, respektive jejich hlavními principy. Dizertační práce se dále věnuje možným vlivům těchto faktorů na řešení územních sporů, proto je důležité je přehledně vysvětlit v návaznosti na zkoumanou problematiku.

Čtvrtá kapitola s názvem „Stabilita v regionu“ popisuje jednotlivé územní spory v regionu, zachycuje stupeň jejich řešení a současnou situaci, stejně jako jejich vývoj v minulosti. Zde bude také použita metoda deskripce a následně budou územní spory analyzovány. Dále bude pomocí metody indukce vyveden obecný závěr týkající se územních sporů a spory budou posouzeny z pohledu postoje jednotlivých států k nim. K tomu částečně dopomůže metoda abstrakce, která odhlíží od nepodstatných náležitostí nebo vlastností územních sporů a pozornost je věnována jen jevům a podmínkám relevantním pro dizertační práci. Metoda komparace dále poslouží k porovnání povahy jednotlivých územních sporů a dále budou pomocí analogie nalezeny společné rysy územních sporů, pokud budou moci být identifikovány.

- Japonsko x Rusko – Jižní Kurily/Severní teritoria
- Korea x Japonsko – ostrovy Dokdo/Takešima
- Čína x Japonsko – Senkaku/Tiao-jü-tchaj
- Severní Korea x Čína – Koguryo

Kapitoly počínaje pátou s názvem „Vliv politiky na řešení územních sporů“ slouží především k výzkumu a nalezení odpovědí na výzkumné otázky, které byly stanoveny v předešlé části textu. Pomocí analytického zkoumání principů vnitřních a zahraničních politik jednotlivých států východní Asie, jejichž podstata již bude známa z předešlých teoretických kapitol, bude nalezena odpověď na otázku, zda politické postoje jednotlivých států hrají roli v jejich postupu řešení územních sporů.

Mezinárodní prvek, čili třetí státy a mezinárodní nevládní organizace a jejich podíl na řešení sporů, bude diskutován v šesté kapitole „Mezinárodní úroveň sporů v regionu.“ Kapitola sleduje, zda a proč státy spíše preferují bilaterální řešení

sporů na regionální úrovni, či dávají přednost přítomnosti mezinárodního prvku při řešení sporů. K tomu poslouží metoda dedukce, která zkoumá jednotlivé aktéry územních sporů a jejich postoje. Přítomnost mezinárodního prvku na řešení sporů může být pro některé státy výhodné, pro jiné nikoli, a jejich postoj se také může měnit v závislosti na daném sporu a dané situaci.

Závěrečná kapitola „RB OSN a územní spory v regionu“ se zabývá fungováním Rady bezpečnosti OSN v návaznosti na územní spory v daném regionu. Čína a také Rusko, které se nachází v bezprostředním sousedství států východní Asie a některé územní spory se jej přímo dotýkají, jsou stálými členy RB OSN. Ostatní státy mají možnost stát se nestálými členy RB OSN, proto zde vzniká otázka, jak jejich individuální zájmy a postoje jejich politik ovlivňují například použití veta na půdě OSN. K tomuto bude použita nejdříve metoda deskripce, která popíše základní faktory a podmínky fungování RB OSN, aby tak položila základ pro samotné zkoumání vlivu územních sporů na rozhodování v RB OSN. Zkoumání vlivu v RB OSN bude demonstrováno přímo na příkladech rozhodování států ve vybraných otázkách. Bude zkoumán právě vliv v rozhodování OSN, protože Čína a Rusko, častí aktéři sporů, jsou členy RB a tak je možno jejich postoje jasně zkoumat.

5. Shrnutí dosavadního výzkumu a dostupných zdrojů

Východní Asie je region jako celek s vazbami mezi jednotlivými státy velmi zřídka popsán především v mezinárodně politickém kontextu. Dle prozkoumaných pramenů nebyla v české literatuře dosud zpracována problematika územních sporů v regionu východní Asie obecně ani s přihlédnutím na vliv politiky států a mezinárodních vztahů na jejich řešení. Existující publikace zabývající se vztahy

mezi jednotlivými státy – například Korea-Japonsko, Japonsko-Rusko, Čína-Rusko apod. Ačkoli je název mé práce „Územní spory v regionu východní Asie“ ještě pracovní název, vypovídá o hlavním záměru mého zkoumání. Ve své práci se soustředím na zkoumání a analýzu existujících územních sporů mezi zeměmi východní Asie, které mnohdy v nemalé míře ovlivňují jejich vzájemné vztahy a také do jisté míry mnohdy určují i směr jejich zahraniční politiky. Mnohdy je těmto sporům přikládán na mezinárodním poli pramalý význam, přičemž, dle mého názoru, jsou tyto spory významné i pro mezinárodní dění. Závažnost výzkumu daného tématu tak spočívá právě v celosvětovém významu regionu s jeho územními spory, které by v některých příkladech mohly nabýt mezinárodního charakteru. Dizertační práce bude zpracována komplexně tak, aby pokryla důležité územní spory v regionu a věnovala se tak zhodnocení stability v regionu jako celku. V dizertační práci se pokusím propojit zkoumané faktory v rámci regionu jako celku a na základě historického a také současného vývoje vztahů závisějšího na mnohých faktorech (mimo jiné na ekonomické vyspělosti a postavení států v mezinárodních vztazích), se pokusím vysvětlit povahu těchto územních sporů, popsat je, a dále stanovím jakýsi jednotící prvek či prvky v jejich řešení. Velmi zajímavými publikacemi týkajícími se územních sporů v daném regionu jsou například Li (2010), Williams (2007) nebo Pan (2009).

Tyto publikace se zabývají ovšem vybranými jednotlivými územními spory, které zkoumají jako v současném, tak i historickém kontextu, nicméně celý region východní Asie a vzájemné vazby mezi státy v těchto publikacích popsán není. Zdroje pro výzkum k dizertační práci jsou nicméně bohaté a zajímavé, mnohdy

popisující i historické dokumenty a vývoj řešení sporů, poznatky získané z těchto zdrojů propojím spolu s vlastním výzkumem a pokusím se tak vytvořit ucelenou výzkumnou práci zaměřenou na problematiku regionu vybraných územních sporů východní Asie jako celku.

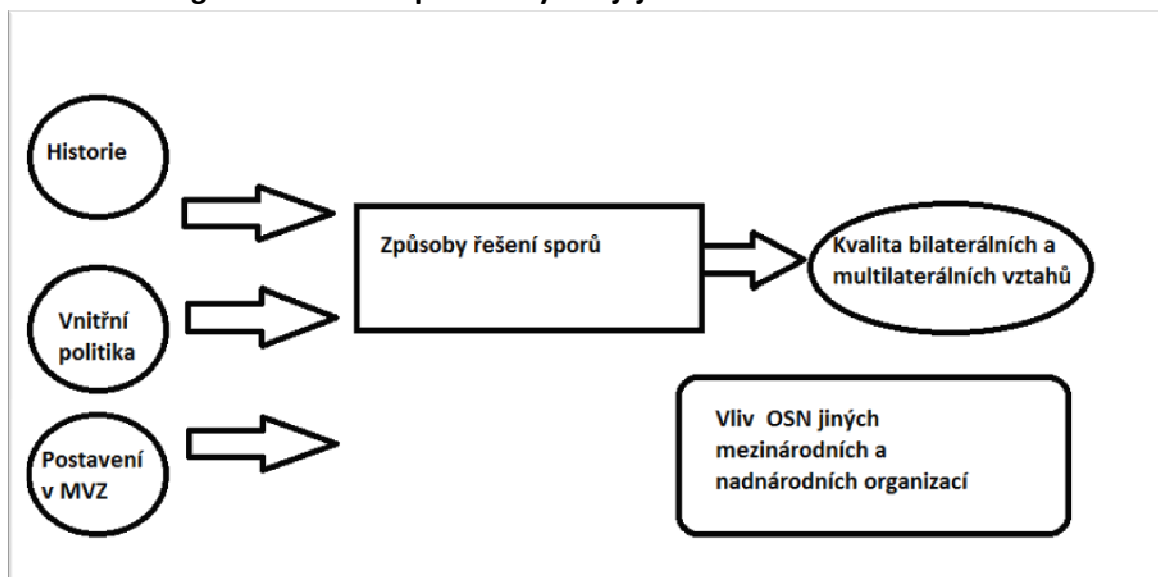
6. Obtíže a problematická místa výzkumu

Možné problémy a komplikace spojené s výzkumem by mohly nastat především kvůli dostupnosti některých autentických materiálů pouze v asijských jazycích. Ve své práci se budu také věnovat okrajovému výzkumu rozhodování v rámci RB OSN a pokusím se najít jakýsi jednotící prvek v řešení sporů, je ovšem možné, že zjistím, že spory jsou natolik odlišné a specifické, že tento jednotící prvek nebude možno určit a blíže specifikovat.

Názvy ostrovů jsou pro člověka neovládajícího jeden z asijských jazyků často nepřehledné, protože nejen že jsou mnohdy označovány navzájem odlišnými názvy jednotlivých států, navíc přepisů těchto názvů do latinky existuje několik a je nutné jasně definovat, který bude používán.

Dalším problematickým bodem ve výzkumu se jeví netransparentnost některých informací týkající se především vnitřní politiky KLDR.

Dizertační práce také připravuje půdu pro další rozsáhlejší výzkum – je možné zahrnout více států východní Asie a i na nich zkoumat faktory ovlivňující řešení jejich konfliktů, konkrétně tedy územních sporů. Dále by bylo možné rozšířit konflikty stávajících států a zaměřit se nejen na ty aktuální i dnes, ale také na menší spory, na které by bylo možné také aplikovat stanovené faktory, které jej mohou ovlivnit. Dále je možno v rámci dalšího výzkumu zkoumat vliv většího množství organizací související s regionem, ne jen celosvětově významné OSN.

Obrázek 1: Diagram základních proměnných a jejich vztahů

Zdroj: Vlastní zpracování

Zdroje

- AZUD, Ján: 1970. *The peaceful settlement of disputes and the United Nations*. Bratislava: Publishing House of the Slovak Academy of sciences.
- BAE, Chin-Su et al.: 2009. *Territorial issues in Europe and East Asia: colonialism, war occupation, and conflict resolution*. Seoul: Northeast Asian History Foundation.
- BAKEŠOVÁ, Ivana: 2001. *Čína ve XX. století. Díl 1*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- BAKEŠOVÁ, Ivana: 2003. *Čína ve XX. století. Díl 2*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- BERCOVITCH, Jacob a JACKSON, Richard: 2009. *Conflict Resolution in the Twenty-first Century: Principles, Methods and Approaches*. University of Michigan Press.
- BURCHILL, Scott (ed.): 2005. *Theories of International Relations*. New York: Palgrave Macmillan.
- BUZAN, Barry a WEAVER, Ole: 2003. *Regions and Power: The Structure of International Security*. Cambridge: Cambridge University Press.
- CLIFFORD, Mark. a ENGARDIO, Pete: 1999. *Meltdown: Asia's boom, bust, and beyond*. New Jersey: Prentice-Hall.
- CLUBB, Oliver E.: 1971. *China & Russia: the "great game"*. New York; London: Columbia University Press.
- COHEN, Warren: 2000. *East Asia at the center: four thousand years of engagement with the world*. New York: Columbia University Press.
- DRULÁK, Petr: 2003. *Teorie mezinárodních vztahů*. Praha: Portál.
- EMMERS, Ralf: 2012. *Geopolitics and Maritime Territorial Disputes in East Asia*. London: Routledge.
- EMMERS, Ralf: 2013. *Resources Management and Contested Territories in East Asia*. New York: Palgrave.
- FAIRBANK, John King: 1998. *Dějiny Číny*. Praha: Lidové noviny.
- FRITSCHKE, Klaus: 1995. *Rußlands Außenpolitik: die asiatisch-pazifische Dimension*. Köln: Bundesinstitut für ostwissenschaftliche und internationale Studien.
- FUNIOKOVÁ, Naděžda: 2009. *Moderní Čína: komplexní průvodce novým světovým ekonomickým gigantem*. Brno: Jota, 2009.
- FÜRST, Rudolf: 2006. *Čína ve XX. století. Díl 3, období 1989–2005*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- GRAHAM, Euan: 2005. *Japan's Sea Lane Security: A Matter of Life and Death?* London: Routledge.
- GUZZINI, Stefano: 2004. *Realismus v mezinárodních vztazích a mezinárodní politické ekonomii*. Brno: Barrister & Principal.
- HARRISON, Selig S.: 2002. *Korean endgame: a strategy for reunification and U. S. disengagement*. Princeton: Princeton University Press.

- HUTH, Paul K. a ALLEE, Todd L.: 2002. *The democratic peace and territorial conflict in the twentieth century*. Cambridge, UK; New York: Cambridge University Press.
- INGUCHI, Takashi, IKENBERRY, John G. a SATO, Yoichiro: 2011. *The U. S.-Japan Security Alliance: Regional Multilateralism*. New York: Palgrave.
- JANOŠ, Jiří: 2007. *Japonsko a Korea: dramatické sousedství*. Praha: Academia.
- JEFFRIES, Ian: 2005. *North Korea: a guide to economic and political developments*. London: Routledge.
- JOONGHAE, Suh a DEREK, Chen H. C. (eds.): 2007. *Korea as a knowledge economy: evolutionary process and lessons learned*. Washington: World Bank.
- KESSELMAN, Mark, KRIEGER, Joel a JOSEPH, William A.: 2012. *Introduction to Comparative Politics*. Cengage Learning, 6 Edition.
- KIM, D. (ed.): 1990. *Peace and cooperation in Northeast Asia*. Seoul: Institute of East and West Studies, Yonsei University.
- KIM, Hak-Chun: 1993. *Korea's relations with her neighbors in a changing world*. Elizabeth, Seoul: Hollym Internat. Corp.
- KIM, Jungsup: 2007. *International politics and security in Korea*. Cheltenham: Edward Elgar.
- KINGSTON, Jeff: 2012. *Contemporary Japan: History, Politics and Social Change since the 1980s*. USA: Wiley-Blackwell.
- KOREA HERALD (ed.): 2007. *Insight into Korea: understanding challenges of the 21st century*. Seoul: Herald Media.
- LI, Jin-mieung: 2010. *Dokdo: A Korean Island Rediscovered*. Seoul: Northeast Asian History Foundation.
- NĚMEC, Petr: 2008. *Západní Čína a Vietnam: nové šance a nové výzvy*. Praha: Oeconomica.
- OBUCHOVÁ, Ľubica: 1999. *Číňané 21. století: dějiny – tradice – obchod*. Praha: Academia.
- OVERHOLT, William H.: 2008. *Asia, America, and the transformation of geopolitics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- PAN, Junwu: 2009. *Toward a new framework for peaceful settlement of China's territorial and boundary disputes*. Boston: Martinus Nijhoff Publishers.
- PRESTON, Ian (ed.): 2001. *Political Chronology of Central, South and East Asia*. London: Europa.
- PŠEJA, Pavel: 2005. *Přehled teorií mezinárodních vztahů*. Brno: Mezinárodní politologický ústav.
- RANGARAJAN, L. N.: 1985. *The limitation of conflict: a theory of bargaining and negotiation*. New York: St. Martin's Press.
- REISCHAEUR, Edwin O. a CRAIG, Albert.: 2009. *Dějiny Japonska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- REX, L.: 2009. *A rising China and security in East Asia: identity construction and security discourse*. London: Routledge.

- SAALER, Sven a KOSCHMANN, J. Victor (eds.): 2007. *Pan-Asianism in modern Japanese history: colonialism, regionalism and borders*. London: Routledge.
- SAKONG, Il.: 1993. *Korea in the world economy*. Washington: Institute for International Economics.
- SAMUELS, Richard J.: 2007. *Securing Japan: Tokyo's grand strategy and the future of East Asia*. Ithaca, London: Cornell University Press.
- SAUERLAND, Thomas: 1998. *Der Russisch – japanische Territorialstreit in völkerrechtlicher Sicht*. Köln: Bundesinstitut für ostwissenschaftliche und internationale Studien.
- SCHMIDT, Helmuth a SIEREN, Frank: 2011. *Čína, náš soused: rozhovor s Helmutem Schmidtem*. Brno: Doplněk.
- SCHOENBAUM, Thomas J. (ed.): 2008. *Peace in Northeast Asia: Resolving Japan's Territorial and maritim Disputes with China*. Korea and the Russian Federation. Northampton: Edward Elgar.
- STIGLITZ, Joseph E. a YUSUF, Shahid (eds.): 2001. *Rethinking the East Asian miracle*. Oxford: Oxford University Press.
- STONE, Julius: 1959. *Legal controls of international conflict: a treatise on the dynamics of disputes- and war-law*. New York: Rinehart & company inc.
- SVĚTOVÁ BANKA: 1993. *The East Asian miracle: economic growth and public policy*. Oxford: Oxford University Press.
- TONGBUGA, Yæoksa: 2010. *Geographical issues on maritime names: Special reference to the East Sea*. Seoul, Korea: Northeast Asian History foundation.
- VASQUEZ, John A.: 2011. *Territory, war and peace*. London: Rotledge.
- WALTZ, Kenneth: 1979. *Theory of International Politics*. New York: McGraw-Hill.
- WIEGAND, Krista E.: 2011. *Enduring territorial disputes [elektronický zdroj]: strategies of bargaining, coercive diplomacy, and settlement*. Athens, Ga.: University of Georgia Press.
- WILLIAMS, Brad: 2007. *Resolving the Russo-Japanese Territorial Dispute*. London: Routledge.
- YAHUDA, Michael: 2004. *The international politics of the Asia-Pacific*. London: RoutledgeCurzon.

* **Ing. Markéta Heczková**, xhecm00@vse.cz, Fakulta mezinárodních vztahů VŠE v Praze, 1. ročník, kombinovaná forma, školitel: doc. Ing. Jan Sýkora, M.A., Ph.D.